

Kloka människor och deras bedrifter 2.

Gammal tro om saker och ting. Upptecknat i Lerbäck av Ruben Carlsson.

Märken om väder och vind.

Om hönan dricker takdropp Mattedagen 24 februari dricker oxen i bäcken på vårfrudagen. När det smälte i knutarna av köld blev det omslag i väderleken. Likaså när det dånade i isarna på sjöarna. Då bröt vintern av sig ryggen. Vid månadsskifte ansågs det allmänt att ett ombyte av vädret skedde.

När granen fällde "strunt" d.v.s. små kvistar på vintern så var det halvfällen snö det året.

Om flygmyrorna visade sig i stort antal på en sten eller ett berg blir det regn.

Om det fryser Vårfrunatten (13 dygn efter den 25 mars) kommer det att frysa 40 nätter därefter.

När sädesärlan visade sig på åkern var det rätta såningstiden. Likaså när björkens knoppar började svälla. *"Du ska ej så förrän björka lyser eller um de e värnsnät (spindelväv) över åkern"* sade de gamle.

Om det regnar långfredagen blir det en torr sommar.

När horsgöken eller himlageten hördes bräka i skyn eller när blåbärsriset blommade kunde hästen reda sig på utebete.

Om termometern på kvällen klockan 21.00 visade 9 grader blev det ingen frost på natten.

Hördes åskan på *"Luddinätter"* som inföll tre dagar före och efter första maj blev det ett gott år med stor herredöd.

Den 5:e maj kallades den första *"gökadan"*. Då ansågs det att göken skulle ha kommit.

Pingstdagsoväder är sällan gott. En varm maj göder kyrkogården.

Om åskan kom med värme på våren så blev sommaren varm.

Höll man i något långt föremål när man såg första sädesärlan blev det en god skörd.

Så långt som myggdansen på våren höjde och sänkte sig, så långt skulle linet bli.

Om man blåste efter första tranan man såg på vårsträcket blev det god linskörd.

Fick dragarna smaka på utsädet blev det bättre skörd.

Bruka din åker mens göken gal så blir det rökar i ymnigt tal.

Den som inte har *"burge te husa"* den 1:a oktober får skylla sig själv.

Lika många solskensdagar som det är i advent blir det ovärdesdagar i fastan.

Stillastående smala molnstrimmor kallades för Noaks ark. Stod de i väster eller öster blev det vackert väder i norr och söder regn.

April torr och ren är bonden till stort men men April våt och kall fyller bondens lada all.

Tiburtius är första sommardagen Olaus den sista.

Första söndagen efter påsk kallades för *"röa"* söndagen. Det väder det var den dagen så blir försommaren.

Regn på Kristi Himmelfärdsdag bådär dåligt skördeår.

Lika många dagar som nyårsnyet är dolt under moln kommer säden att ligga i jorden innan den kommer upp.

*"Uti nedan ditt timmerhugg
så verkar malen ej nån glugg
Varaktigt bliver och ditt hus
Å hyser aldri vägglus."*

Om på Andersmässe natt var stubbe bär hatt (snö) blir det mycket snö.

När Anders braskar skall julen slaska.

Julasommar och påskvinter är ett märke som aldrig slinter.

"Herregunst å aprilvär, kvinnfólks kärlek å rosenfläder, tärningakast å kortspel förvandla sej både av å till."

Rovorna växer när nätterna blir mörka. Havren växer när höskrindan skramlar.

Sjusovardagen den 27 juli. Regnar det då blir det regn i sju veckor.

Som mars går in går den ut.

Åttonde semptember skall man se i Vintergatan för att där antyda nästa sommars väderlek.

Det mars ej vill kommer efter i April.

Lärkan skall snöas ner tre gånger innan våren kommer på allvar.

Om det föll knoppsnö skulle det antingen bli "*hörden*" eller "*mörden*" sade de gamle. D.v.s antingen mer snö eller också kallt.

Om det regnar genom öppen kyrkdörr skall det regna hela veckan.

När "*värylingar*" (virvelvindar) uppstår skall det bli torka.

När korna riste sig i båset blir det rusk. Även när katten sover på hjässan eller äter gräs.

När flugorna stick mycket eller orren spelade i en topp på hösten var det sju veckor till snö.

Om ja var syster Göja skulle ja "*snöga å alri ge tröja*". Om jag var bror Mars skulle ja lägga många får på stack. Enligt folktron är mars månad "*fåradödaren*".

Om kråkorna satt i rad på gårdsgården blev det snart regn.

När skatorna bygger högt blir det en vacker sommar men byggde de lågt blev det regnigt.

Om svalorna flög högt blev det fint väder och lågt tvärtom.

När bina flög hastigt och i stora mängder till kupan blir det snart regn och samma när myrorna på myrvägen gick mot stacken. Skriker ("*regnskrika*") gröngölingen blir det regn.

Om man ser föremål ovanligt klart i naturen varslar det också om regn. Blir det mörka "*gater*" i en sjö blir det också regn.

På hösten vid plöjning kunde man hitta stora vita larver i jorden troligen av ollonborren ("*jordåmma*"). På dessa spåddes kommande vinter väder. Var framkroppen mörk blev förvintern bar och tvärtom.

Vid "*sönna*" (sydlig vind) var fisken i sväljartagen. Domherrarnas påhälsning vid stugorna bådade om snö. Likaså om taljoxen hackade på fönsterkittet. Flög tordyveln efter marken blev det rusk.

Mars med sitt långa skägg (istappar från taket) lockar barnen utom vägg. Det är alltså mildväder. "*Aprilaregn å snö ä gött fåragö.*" Torsdags afton ger fredagens väder. Fredagen har sitt särskilda väder. Om Marta får sin byk torr får bonden sin råg torr. Rågen skall sås när det dammar och vetet när det slamar.

Om 22 Januari var en klar dag betyder det ett fruktbart år.

Jan 25 Pålmässodag. Paulus klen ger ett gott år. Dimma bringar sjukdom. Snö regn och god jakt.

Första nyet på nyår. Så länge det döljer i moln ligger säden i jorden innan den spirar.

Jan 28 Är kölden stark och håller i sig över Kyndelsmäss blir det kallt ända till påsk.

Mars 14 Tranan skall bära ljus i säng.

Mars 19-25 Vädret då spår sommaren

April 6 Gamla "*Varfredasnatta*" Om det frös då blev det 40 frostnätter därefter.

April Kornet skall sås när häggen blommar.

Juni 4 Då sätts potatisen

Aug 10 Är Lars-mässan vacker båd det en god höst.

Aug 17 Då sås svenkrågen.

Aug 25 Bartolomeidagen. Som vädret är denna dag blir höstvädret.

Aug 29 Olsmässkroken. Om man då nödgades tröska för att få säd till mjöl och då sades det att "*hungerklockera rigde*". Det var dunket av slagorna man åsyftade.

Sep 5 Då sås nyrågen.

Okt 7 Brittmässesommar kallas de fyra dagar som infaller vid denna tid.

Okt 14 Vinternatten. Gott väder om vinternatt gör god vinter.

Nov 25 Catharina. Katarinsmässans vinter blir ej långvarig.

Nov 30 Andersmäss. Snö nu är skadligt för säden.

Dec 6 Nicolaus. Nilsmässan plågar vissa månaders väder.

- Dec 21 Thomedag. Uppsägning av arrende bör ske före denna dag.
Dec 24 I fall vädret på julafton och julnatten är klart så blir kommande år fruktbart.
Detsamma gäller också om vinden blåser från nordan.
Dec 25 Juldagen. Skiner solen klart väntas ett gott år.
Dec 31 Blåser vädret hårt så skall ett medelmåttigt år komma. Skiner solen klart så blir dyr tid att vänta.

När stubben bar hatt då är vintern satt. Om katter kryper intill varandra blir det kallt. När björkskogen skiljer sig från granskogen är det dags att så. När röken slår ner blir det ruskväder. När det snöar i rimfrost blir det starkt snöfall. Mulen morgon ger oftast en klar dag. Om solen går ner i moln blir det regn.

När ”*karböten*” (ring som gör att månen ser ut att vara full) i månen syns blir det rusk.

En liten ring kring månen betyder att ovädet är långt borta. En stor ring och det är nära.

Aftonrådnad – klar natt, morgonrådnad – våt hatt.

Om spillkråkan kommer fram till husen väntas det regn.

Sommaroxen – när det är så varmt att luften dallrar.

När man såg den första svalan skulle man skynda sig att hålla i något långt, ty då skulle man få långt lin det året. Drömmer man om någon död så blir det lenväder och tö dagen efter.

Om man däremot drömmer om lingonplockning blir det regn eller om ägg och pengar blir det misslyckanden.

Stora snöflingor kallar man för lapphanskar. När gamla katter vänslas blir det ruskväder snart.

När göken hörs nära husen blir det ett våtår. Slutar han gala tidigt blir det en torr sommar.

Håller han till i lövskog blir det regnigt i barrskog så blir det torrare väder.

Ett ”buskany” sade man i Snavlunda om Septembernet då månen stod lågt.

Selma Karlsson i Snavlunda sade om nytändning inföll på en onsdag så skulle tre nyar bli lika.

”*De slör alri fel*” sade hon.

Första nyårsnyet spår de två följande.

Vädersolar bådastorm. När vinden vrider sig motsols blir det nederbörd, medsols vackert väder.

När det står bubblor kvar på vattenytan efter ett regn blir det mera nederbörd.

Ylar räven mycket och ihållande blir det ruskväder.

Om första och andra snön på förvintern går bort så försvinner också den tredje innan det blir verklig vintersnö.

När åskan går tidigt blir det en kall sommar sade Knutstorpa-mora.

Regn på Långfredagen ger dålig ärtskörd.

Blå Skrivbok renskriven av Ingvar Björck 2012-12-04